22.10.2024

Hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Valtiovarainministeriön vastine hallintovaliokunnalle asiassa HE 140/2024 vp annetuista lausunnoista

Hallintovaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä vastineen hallintovaliokunnan saamista asiantuntijalausunnoista asiassa HE 140/2024 vp lähinnä henkilöstöjärjestöjen ja Svenska Finlands Folktingin lausunnoissa esiin nostetuista asioista.

Julkisen ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n lausunnossa katsotaan, että esitys väistämättä johtaa toimipaikkojen sulkemiseen asiakkaiden ja henkilöstön haitaksi. Henkilöstön osalta tämä johtaa henkilöstön tehtävien ja virkapaikkojen muuttumiseen.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestön JUKO:n lausunnossa todetaan, että henkilöstönäkökulmasta toimipisteen perustamisen ja lakkauttamisen vaikutukset tuovat samantapaisia sijainti, tehtäväjärjestely ja palkkauskysymyksiä riippumatta siitä, millä tasolla päätös syntyy. Oleellista on, että ennen päätöksentekoa henkilöstölle annetaan vaikutusmahdollisuudet Valtion yhteistoimintalain (1233/2013) mukaisesti. Asian käsittely yhteistoiminnassa on omiaan lieventämään ja tuomaan henkilöstölle tärkeät kysymykset käsittelyyn ja vaihtoehtoja työnantajan kanssa ennen niiden toteutustapojen valintaa sekä edesauttaa työnantajaa muutoksen onnistuneessa läpiviennissä, mihin olisi hyvä viitata myös esityksen perustelutekstin henkilöstövaikutuksissa.

Lisäksi JUKO toteaa, että valtion yleisen virka- ja työehtosopimuksen sopimuskaudelle 2023-2025 tehdyn allekirjoittamispöytäkirjan liitteessä (Eräät määräykset palkkatason turvaamiseksi) on määritelty valtion yleiset palkkasuojasäännökset muutostilanteita varten. Liitteen kohta 2 on luotu antamaan turvaa lailla tapahtuviin muutostilanteisiin. Kun nyt hallituksen esityksessä säädöstasoa esitetään laskettavaksi työjärjestyksen varaan, kyse on edelleenkin normipohjaisesta ja työnantaja-aloitteisesta organisaatiomuutoksesta. Palkkasuojan tulisikin JUKO:n mukaan toteutua jatkossa työjärjestyksiin perustuvissa toimipaikkamuutoksissa vastaavalla tavalla suhteessa yksittäiseen virkamieheen, vaikka muutos tehdään nyt alempiasteisella normilla. Yksittäisen virkamiehen ja työntekijän kohdalla toimipaikkamuutos voi JUKO:n mukaan johtaa tehtävämuutoksiin ja tätä kautta palkanlaskutilanteisiin, ellei palkkasuojasta olisi virka- ja työehtosopimusteitse sovittu.

JHL:n ja JUKO:n esille tuomien näkökohtien osalta valtiovarainministeriö toteaa, että työnantajan on noudatettava soveltuvaa lainsäädäntöä, mukaan lukien Valtion yhteistoimintalakia (1233/2013), ja soveltuvia virka- ja työehtosopimuksia, eikä esitys sisällä näistä poikkeavia ehdotuksia. Digi- ja väestötietoviraston toimipaikkojen sijainnilla ei ole suoraa vaikutusta henkilöstön tehtäviin tai palkkaukseen. Näin ollen sillä ei ole merkitystä perustuuko toimipaikan määräytyminen lakiin vai työjärjestykseen.

Toimipaikkojen sijainnilla ei ole myöskään suoraa vaikutusta tehtävien määräytymiseen, vaan tehtävissä tapahtuvat muutokset tulisi tarkastella erikseen. Kun esitykseen ei sisälly ehdotuksia henkilöstön tehtävien muuttamisesta, valtiovarainministeriö ei pidä tarpeellisena ottaa kantaa siihen, miten VES:n ehdot mahdollisesti vaikuttavat henkilöstön asemaan tehtävissä tapahtuvien muutosten yhteydessä.

Svenska Finlands Folkting pyytää eduskunnan hallintovaliokuntaa kirjaamaan mietintöönsä, että

- ennen kuin päätetään valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamisesta sekä palveluiden saatavuudesta, yksiköissä on tehtävä perusteellinen kielellisten vaikutusten arviointi, jolle on annettava merkitystä päätöksenteossa. Jotta ruotsinkieliset palvelut voidaan turvata, viranomaisten toimipisteitä ja työpaikkoja tulee sijaita Suomen kaksikielisillä alueilla.

- kielilain velvoitteet on perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 5/2022 vp) mukaisesti otettava huomioon uusia digitaalisia palveluita ja järjestelmiä luotaessa siten, että kielelliset oikeudet turvataan järjestelmäratkaisuissa ja palveluiden kehittämisessä. Lisäksi digitaalisten palveluiden käyttäjätukea on tarjottava sekä suomeksi että ruotsiksi.

- säästötoimenpiteitä koskevat vaatimukset, kuten valtionhallinnon tuottavuusohjelma, eivät saa johtaa siihen, että viranomaisen kyky turvata yksityishenkilöiden oikeus ruotsinkielisten palveluiden saamiseen heikentyy.

Oikeusministeriö katsoo hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että sen lausuntokierroksella esittämät huomiot on asianmukaisesti otettu huomioon hallituksen esityksen jatkovalmistelussa. Valtiovarainministeriö toteaa, että oikeusministeriön lausuntokierroksella antamassa lausunnossa erityisesti kiinnitettiin huomiota tarpeeseen täydentää esitys kielellisten perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Svenska Finlands Folktingetin esittämän osalta valtiovarainministeriö viittaa oikeusministeriön lausuntoon ja tähän implisiittisesti sisältyvään arvioon kielellisten perusoikeuksien asianmukaisesta huomioimisesta hallituksen esityksessä. Lisäksi valtiovarainministeriö toteaa, että Svenska Finlands Folktingetin esittämät näkökohdat yleisesti ottaen jo sisältyvät hallituksen esitykseen ja että siinä referoidaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja sen

tulkintaa. Muilta osin valtiovarainministeriöllä ei ole lausuttavaa Svenska Finlands Folktingetin esittämästä.

Helsingissä 22.10.2024

Viveca Still
Lainsäädäntöneuvos